

Anàlisi del tractament d'una informació sobre la incidència de la COVID-19 a la Comunitat de Madrid, emesa per TV3 i el canal 3/24 el 29 d'abril de 2020

Fets

1r. El Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC), d'acord amb les competències d'inspecció i de control de la prestació de serveis de comunicació audiovisual que té assignades mitjançant els articles 127 i 128 de la Llei 22/2005, de 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya (en endavant, LCA), va iniciar d'ofici l'anàlisi del tractament d'una informació sobre la incidència de la COVID-19 a la Comunitat de Madrid, emesa, durant una roda informativa, pel canal 3/24 el 29 d'abril de 2020 a les 10.32 h, i que, de manera simultània, també es va emetre per TV3.

2n. Mitjançant l'Informe 84/2020, de 18 de maig, de l'Àrea de Continguts del Consell, relatiu a l'anàlisi d'una informació sobre la incidència de la COVID-19 a la Comunitat de Madrid a TV3 i el 3/24, es va procedir a analitzar el tractament informatiu d'aquesta emissió. L'informe esmentat exposa que "[...] El contingut emès el 29 d'abril, que és objecte d'aquest informe, exposa les conseqüències de la crisi provocada per la COVID-19 a Madrid, en el marc del conjunt de localitzacions de l'Estat Espanyol que es tracten entre el 27 d'abril i l'1 de maig (Comunitat Valenciana, Illes Balears, País Basc i Andalusia). La conductora del teleinformatiu introdueix la informació fent referència a la contextualització d'aquesta peça en una sèrie dedicada a diferents territoris de l'Estat:

Lídia Prádanos: "Dilluns, si ho recorden, vam ser en directe a València i ahir estàvem a Palma. Avui marxem a Madrid de nou, en aquest recorregut que estem fent per les nostres delegacions al País Valencià, a les Illes, a Madrid i també a Bilbao. Un *tour* per analitzar, ja ho saben, amb tranquil·litat, com està afectant la COVID-19 i com s'afronta el desconfinament" [...]."

En aquest informe, l'Àrea de Continguts identifica, també, que el context d'aquesta emissió "[...] forma part d'un programa informatiu i, tal com afirma la conductora del programa, s'emmarca en un conjunt de peces informatives en què les diferents corresponsals relaten els efectes de la pandèmia de la COVID-19 en diferents punts del territori espanyol: País Valencià, Illes Balears, Madrid, Bilbao, Sevilla. Aquestes peces s'emeten entre el 27 d'abril i l'1 de maig a les 10.30 h, aproximadament (amb l'excepció del 30 d'abril, que s'emet a les 10.04 h), amb una durada aproximada de 15 minuts.

La presentadora anuncia l'emissió d'aquesta sèrie de peces informatives, centrades en la incidència de la crisi del coronavirus en diferents territoris de l'Estat espanyol, el 27 d'abril, a l'inici de les informacions sobre la Comunitat Valenciana:

Lídia Prádanos: "Bon dia de nou, entrem avui a la setena setmana d'estat d'alarma i de confinament per la COVID-19. Anem pel camí de 50 dies de crisi pandèmica i hem pensat que aquesta setmana és un bon moment per saber com van les coses a Madrid, per exemple, al País Valencià, les Balears, Euskadi, Navarra, La Rioja i també Andalusia. Ho farem des d'avui fins divendres, amb els nostres periodistes en aquestes delegacions. Comencem anant a València, on hi ha la nostra companya Pepa Ferrer" [...]."

Fonaments jurídics

Primer. Llibertat d'informació: concepte de veracitat i Llibre d'estil de la CCMA

La llibertat d'informació, que recull la lletra a de l'apartat 1 de l'article 20 de la Constitució espanyola, comprèn la comunicació de fets susceptibles de contrast amb dades objectives, i la seva protecció constitucional “[...] alcanza un máximo nivel cuando es ejercitada por los profesionales de la información mediante el vehículo institucionalizado de la formación de la opinión pública que es la prensa, entendida en su más amplia acepción [...]”. (STC 77/2009, de 23 de març).

Així mateix, l'article 80 de la LCA, relatiu als principis bàsics de la regulació dels continguts audiovisuals, estableix que en el marc de l'exercici legítim del dret fonamental a la llibertat d'informació, la realització d'activitats de comunicació audiovisual se sotmet – entre d'altres– al límit del respecte del principi de veracitat (lletra f) i remarca que “[...] s'entén per *informació veraç* la que és el resultat d'una comprovació diligents dels fets. [...]”.

En aquest context, cal fer palesa la interpretació jurisprudencial dels conceptes següents: a) “[...] pertenece al ámbito de la libertad de información la comunicación de hechos noticiosos, sobre asuntos de interés general y susceptibles de contraste mediante datos objetivos” (STS de 6 de octubre de 2014); b) “[...] por *veracidad* debe entenderse el resultado de una razonable diligencia por parte del informador para contrastar la noticia de acuerdo con pautas profesionales ajustándose a las circunstancias del caso, aun cuando la información, con el transcurso del tiempo, puede más adelante ser desmentida o no resultar confirmada” (STC 139/2007 de 4 de juny); i c) “[...] la veracidad solo es objeto de examen en los supuestos en los que la libertad de información está afectada, pues no es elemento que deba ser valorado en la libertad de opinión [...]” (STS de 27 de diciembre de 2013).

Així mateix, cal assenyalar que la CCMA disposa d'un *Llibre d'estil* que té per finalitat constituir un marc a partir del qual es puguin resoldre qüestions deontològiques i relatives a l'emissió dels continguts. Es transcriu, a continuació, l'epígraf identificat per l'informe de l'Àrea de Continguts en relació amb els “Principis per a l'exercici del periodisme”: “[...]”

1.1.3.1.2. Veracitat i rigor

Els mitjans de la CCMA difonem informació contrastada i fidel a la realitat, explicada de manera clara, exacta i precisa.

Prioritzem l'avaluació i l'anàlisi de la informació abans de difondre-la per assolir la credibilitat que ens ha de distingir davant la ciutadania.

No especulem, no fem conjectures i no difonem rumors. Si desconeixem alguna dada rellevant de la informació que oferim, ho diem.

Reconeixem els errors importants i els corregim amb la màxima diligència i donant a la rectificació una rellevància equivalent. [...]”.

Segon. Anàlisi dels continguts de la peça emesa el 29 d'abril

L'informe de l'Àrea de Continguts exposa que «[...] la peça analitzada s'obre i es tanca amb la sobreimpressió “La crisi de la COVID des del lloc d'origen. Parlem de com s'ha

viscut l'epidèmia a la capital espanyola”, que fa la funció de titular de la informació. Durant la crònica, a la sobreimpressió “La crisi de la COVID des del lloc d'origen” s'hi afegeix una segona frase a tall de concreció dels ítems informatius que es tracten:

Madrid, la comunitat amb més contagis.
El transport públic ha incrementat el servei en hores punta.
L'activitat física i les sortides dels avis, el 2 de maig madrileny.
El PP fa servir Madrid per fer oposició.
El col·lapse dels serveis funeraris.
La saturació dels tanatoris. [...].

Aquest informe analitza, des d'una doble perspectiva, la informació emesa el 29 d'abril de la manera següent:

- a) pel que fa al contingut de la peça, en què “[...] s'aborden diversos ítems temàtics en relació amb la Comunitat de Madrid que fan referència als àmbits següents de la crisi: la dinàmica sanitària, la dinàmica política, la gestió de serveis com el transport públic o les funeràries i el comportament ciutadà en la desescalada.

Es tracta, doncs, d'una crònica informativa dels efectes de la crisi derivada de la COVID-19 en el context de com ha afectat diversos territoris d'Espanya [...]”; i

- b) en relació amb les referències del concepte “origen” de la pandèmia:

- “[...] el concepte *origen* que apareix en les sobreimpressions s'ha d'entendre a partir del context d'emissió: una sèrie de cròniques des de diferents territoris d'Espanya, fet explicitat per la conductora del teleinformatiu a l'inici de la sèrie i a l'entradeta de la peça sobre Madrid.

“[...] hem pensat que aquesta setmana és un bon moment per saber com van les coses a Madrid, per exemple, al País Valencià, les Balears, Euskadi, Navarra, La Rioja i també Andalusia.” (27 d'abril)

“Avui marxem a Madrid de nou, en aquest recorregut que estem fent per les nostres delegacions: al País Valencià, a les Illes, a Madrid i també a Bilbao” (29 d'abril) [...].

- i també “[...] a l'inici de la peça informativa, la corresponsal de TVC a Madrid realitza diferents referències als inicis de la pandèmia en aquesta comunitat i ho relaciona amb les dificultats que suposava afrontar una crisi sanitària nova:

“Va pujar el nombre de contagis molt ràpidament, sobretot les dues primeres setmanes [...]”

“[...] hi va haver molt de caos al començament, era tot molt nou.”

“La pandèmia a Madrid va ser molt forta aquestes dues primeres setmanes [...]” [...].

En síntesi, la qualificació de Madrid com a *lloc d'origen* remet, d'una banda, al context d'emissió conforme es fan una sèrie de cròniques des de diferents territoris de l'Estat espanyol i, de l'altra, a la qualitat d'aquesta Comunitat com el territori de l'Estat espanyol on va esclatar la pandèmia i el que va afrontar primer la crisi sanitària que provoca.

Es tractaria, doncs, d'una referència que respon, segons les conclusions de l'informe de l'Àrea de Continguts, a fets objectius i, en conseqüència, no s'hi detectarien elements que

puguin contravenir els principis de veracitat i rigor que estableix el *Llibre d'estil* de la CCMA.

Per tot el que s'ha exposat, el Ple del Consell de l'Audiovisual de Catalunya adopta, per 2 vots a favor, 2 vots en contra amb vot particular i el vot de qualitat del president, el següent

ACORD

1. Constatar que els continguts emesos pel canal 3/24 (i, en emissió simultània, per TV3) el 29 d'abril de 2020, sobre el tractament d'una informació relativa a la incidència de la COVID-19 a la Comunitat de Madrid, s'adeqüen a les previsions que el *Llibre d'estil* de la CCMA estableix en relació amb la veracitat i el rigor.
2. Notificar aquest acord al prestador de serveis de comunicació audiovisual Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, SA.

Barcelona, 8 de juliol de 2020

Roger Loppacher i Crehuet
President

Daniel Sirera Bellés
Conseller secretari